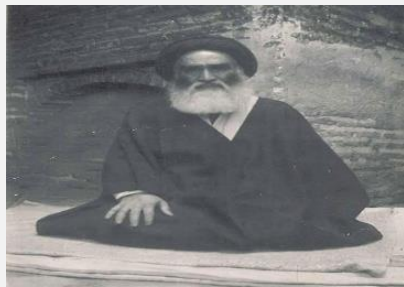

فتوای میرزا

۱۲۹ سال پیش در چنین روزی، برابر هجدهم اردیبهشت ۱۲۷۰ خورشیدی، حکم سیدمحمدحسن حسینی شیرازی معروف به میرزای شیرازی مبنی بر حرمت استعمال توتون و تنباکو به رغم تلاش ایادی حکومت قاجار برای مخفی نگه داشتن آن به استحضار مردم ایران رسید...

۱۲۹ سال پیش در چنین روزی، برابر هجدهم اردیبهشت ۱۲۷۰ خورشیدی، حکم سیدمحمدحسن حسینی شیرازی معروف به میرزای شیرازی مبنی بر حرمت استعمال توتون و تنباکو به رغم تلاش ایادی حکومت قاجار برای مخفی نگه داشتن آن به استحضار مردم ایران رسید و وقایعی را رقم زد که نتیجه آن لغو قرارداد «رژی» از سوی ناصرالدین شاه در بیست و چهارم اردیبهشت ۱۲۸۹م همان سال شد.

به گزارش ایسنا، روزنامه شهروند در ادامه نوشت: «این که ماجرا از کجا شروع شد، باید به سومین سفر سلطان صاحبقران به فرنگستان نظر افکنده و پول و فراوانی را که طی این سیاحت بر باد رفت، مد نظر قرار دهیم.

در تاریخ بیست و چهارم فروردین ۱۲۶۸ خورشیدی مطابق با سیزدهم آوریل ۱۸۸۹ میلادی، جناب ناصرالدین شاه قاجار از مسیر روسیه رهسپار بریتانیا شد. سفری که کارچاق کن آن کسی نبود جز صدراعظم یعنی امین السلطان که همان جا یعنی در انگلستان برای جبران پول هدر رفته ملت به صرافت افتاد امتیاز انحصاری خرید، فروش و توزیع توتون و تنباکو را به شخصی انگلیسی و «ماژور تالبوت» نام واگذار کند. تصمیمی که هجدهم اسفند ۱۲۶۹ خورشیدی عملی و امتیاز تجارت توتون و تنباکو برای ۵۰ سال به تالبوت اعطا شد. ماژور تالبوت که برای تحقق این قرارداد هزاران لیره صرف رشوه به مسئولان دولت وقت از امین السلطان صدراعظم گرفته تا حتی شخص شاه کرده بود، متعهد شد در ازای این قرارداد شیرین، سالی ۱۵ هزار لیره استرلینگ به اضافه یک چهارم از سود خالص را در وجه خزانه دولت ایران یا در واقع شخص ناصرالدین شاه پرداخت کند. شاهی که برای هر سفر خارجی نیازمند وام گرفتن از بانک های روس و انگلیس بود حالا با این عایدی سرشار می توانست سالی سه بار راهی اروپا شود و به واقع این که تصمیم فوق چه بلایی بر سر ۲۰۰ هزار فعال صنعت توتون و تنباکو در ایران خواهد آورد از کمترین اهمیت ممکن برای دربار ایران برخوردار بود.

همان طور که پیش بینی می شد در اخبار مربوط به این حاتم بخشی ملوکانه حساسیت جامعه را برانگیخت و مانند همیشه صدای روحانیون شیعه قبل از همه افشار و اصناف دیگر به آسمان برخاست. اعمال فشار امین السلطان برای ترساندن معارضان قرارداد رژی، با تهدید یکی از علمای مخالف قرارداد به نام میرزا حسن آشتیانی به نفی بلد وارد مرحله تازه ای شد. نتیجه این تهدید تصمیم برخی علما به بست نشستن در حرم حضرت عبدالعظیم (ع) بود، اما امین السلطان که می دانست چشم شاه با طمع دستیابی به عایدات هنگفت رژی کور شده است تصمیم به مقابله با بست نشینان و اعتصابیون گرفت. این میان تنها چیزی که صدراعظم قلدر و شخص ناصرالدین شاه حتی تصورش را هم نمی کردند صدور فتوایی از شهر سامرا مبنی بر حرام بودن استعمال توتون و تنباکو توسط ایرانیان بود. فتوایی که میرزای شیرازی و به صورتی موجز و مختصر در قالب این جملات «بسم الله الرحمن الرحیم. اليوم استعمال تنباکو و توتون بای نحو کان در حکم محاربه با امام زمان علیه السلام است» صادر شد و ظرف مدتی کوتاه بساط رژی را از ایران جمع کرد.

اخبار مربوط به شکستن ادوات استعمال تنباکو توسط مردم تا زمانی که زنان حرمسرا از چاق کردن قلیان استنکاف کردند توسط ناصرالدین شاه باور نشد. در نهایت شاه که متوجه جدی بودن قضایا شده بود با نوشتن دستخطی از امین السلطان خواست به گونه ای که نه ملت و نه دولت متضرر شوند عذر رژی را بخواهد.